

μικρός

μικρός, -ή, -ό, επίθ. [<αρχ. μικρός], μικρός. **1.** που είναι ανίσχυρος: «είσαι μικρός για να τα βάλεις μαζί μου». **2.** που είναι ανάξιος λόγου, ασήμαντος, τιποτένιος: «είσαι τόσο μικρός, που απαξιώ να μιλώ μαζί σου». **3.** που είναι μικροπρεπής: «έλα τώρα, μη γίνεσαι μικρός και δώσε το χέρι σου ν' αγαπηθείτε». **4α.** το αρσ. ως ουσ. **ο μικρός**, το παιδί, ο μικρός υπηρέτης, ο μικρός υπάλληλος, ιδίως παντοπωλείου, εστιατορίου, καφεενείου ή κουρείου: «τα ψώνια θα σας τα φέρει ο μικρός στο σπίτι». **β.** με το μ κεφαλαίο **ο Μικρός**, χαρακτηρισμός του ποδοσφαιριστή Δημήτρη Σαραβάκου, επειδή στη δεκαετία του 1980 που έπαιζε στην ομάδα του Παναθηναϊκού ήταν ο μικρότερος σε ηλικία. **5.** το αρσ. στον πλ. ως ουσ. **οι μικροί**, οι ανίσχυροι: «οι ισχυροί της γης κάνουν ό,τι θέλουν και την πληρώνουν πάντα οι μικροί». **6α.** το θηλ. ως ουσ. **η μικρή**, η νεαρή υπηρέτρια, η υπηρετιούλα: «πήρε μια μικρή για να τη βοηθάει στις δουλειές του σπιτιού». **β.** η ερωμένη, η γκόμενα: «πρόσφατα απέκτησε κι αυτός μια μικρή κι είναι όλος χαρά». (Λαϊκό τραγούδι: και όλα τα φταις εσύ, βρε άμυαλη **μικρή**). **7.** το ουδ. ως ουσ. **το μικρό**, το νήπιο, το νεογνό, το βρέφος, το μωρό, το παιδί: «γιατί έβγαλες έξω το μικρό με τέτοιο κρύο;». **8.** το ουδ. ως ουσ. **το μικρό** (ενν. γράμμα), το καθένα από τα γράμματα της αλφαβήτου που γράφεται μικρό (α, β, γ..., κ, λ, μ...): «το πρώτο γράμμα του ονόματός του το έγραψε κεφαλαίο και όλα τα υπόλοιπα τα έγραψε με μικρά». Συνών. *πεζό*. Αντίθ. *κεφαλαίο / μεγάλο*. **9.** το ουδ. στον πλ. ως ουσ. **τα μικρά** (με τις προσωπ. αντων. *μου, σου, του κ.λπ.*) τα παιδικά χρόνια: «σ' αυτό το σημείο της φωτογραφίας, είμαι εγώ στα μικρά μου». (Ακολουθούν 59 φρ.)·

- *απ' τα μικρά του*, από τα παιδικά του χρόνια: «απ' τα μικρά του έδειχνε τι κουμάσι θα γίνει! || *απ' τα μικρά του* ήταν φιλότιμο παιδί»·

- *από μικρή σπίθα*, γίνεται μεγάλη πυρκαγιά, βλ. λ. [σπίθα](#)·

- *από μικρό κι από τρελό μαθαίνεις την αλήθεια*, βλ. λ. [αλήθεια](#)·

- *από μικρός στα βάσανα*, βλ. λ. [βάσανο](#)·

- *από μικρός φαινότανε πως αγαπά τα σύκα*, βλ. λ. [σύκο](#)·

- *από μικρός φαινότανε πως κάνει την κυρία*, βλ. λ. [κυρία](#)·

- *από μικρός φαινότανε πως πήγαινε το γράμμα*, λ. γράμμα·

- *δεν είναι βόας, δεν είναι κροταλιάς, είναι το μικρό φιδάκι ο Διαμαντής*, βλ. λ. [βόας](#)·

- *δεν είναι μικρό πράγμα να...*, βλ. λ. [πρά\(γ\)μα](#)·

- *δεν κουνάω ούτε το μικρό μου το δαχτυλάκι*, βλ. λ. [δαχτυλάκι](#)·

- *δεν τον φτάνεις ούτε στο μικρό του το δαχτυλάκι*, βλ. λ. [δαχτυλάκι](#)·

- *δεν τον φτάνεις ούτε στο μικρό του το νυχάκι*, βλ. λ. [νυχάκι](#)·

- *δεν τον φτάνεις ούτε στο μικρό του το νύχι*, βλ. λ. [νύχι](#)·

- *δώρο, και μικρό, μεγάλη χάρη έχει*, βλ. λ. δώρο·

- *είναι μικρός στο μυαλό*, βλ. λ. [μυαλό](#)·

- *είναι μικρού διαμετρήματος*, βλ. λ. διαμέτρημα·

- *είσαι πολύ μικρός για να...* ή *είσαι πολύ μικρός να...*, υποτιμητική ή επιθετική έκφραση σε κάποιον που διατείνεται πως μπορεί να μας κάνει κάποιο κακό, ενώ εμείς τον θεωρούμε ανάξιο λόγου, ασήμαντο, τιποτένιο:

«είσαι πολύ μικρός για να με δείρεις || είσαι πολύ μικρός να με διώξεις απ' τη δουλειά». Το *μικρός*, στο δεύτερο παράδειγμα, δεν έχει σχέση με ηλικία ή με σωματική διάπλαση, αλλά με κύρος ή με ισχυρή θέση. (Λαϊκό τραγούδι: *θαρρείς πως με τραβάς από τη μύτη, γιατί είσαι από τζάκι κι από σπίτι, τέτοιες μηχανές εσύ μη μου πουλάς, **πολύ μικρή μαζί μου είσαι**, να γελάς*).

- έχει καρδιά μικρού παιδιού, βλ. λ. [καρδιά](#).

- η αγκίδα είναι μικρή, αλλά πονεί, βλ. λ. [αγκίδα](#).

- η μικρή μαγεριά, κάνει μεγάλα σπίτια, βλ. λ. [σπίτι](#).

- η μικρή οθόνη, βλ. λ. [οθόνη](#).

- ή μικρός μικρός παντρέψου ή μικρός καλογερέψου, πρέπει να παίρνει κανείς από νωρίς, έγκαιρα τις αποφάσεις που είναι καθοριστικές για τη ζωή του.

- κάλλιο τ' αλώνι σου μικρό και νάν' μοναχικό σου, βλ. λ. [αλώνι](#).

- με το μικρό μου (το) δαχτυλάκι, βλ. λ. [δαχτυλάκι](#).

- με τους μικρούς μικρός, με τους μεγάλους μεγάλος, λέγεται για άτομο που συμπεριφέρεται ή πρέπει να συμπεριφέρεται ανάλογα με το περιβάλλον στο οποίο βρίσκεται: «έχει την τέχνη να συμπεριφέρεται ανάλογα, με τους μικρούς μικρός, με τους μεγάλους μεγάλος».

- μικρά γράμματα, βλ. λ. γράμμα.

- μικρά πράγματα! βλ. λ. [πρά\(γ\)μα](#).

- μικρή περιοχή, (στη γλώσσα του ποδοσφαίρου) βλ. λ. [περιοχή](#).

- μικρή τρύπα βυθίζει μεγάλο καράβι, βλ. λ. [καράβι](#).

- μικρό είναι το μάτι σου! βλ. λ. [μάτι](#).

- μικρό καράβι παίνευε, μεγάλο καβαλίκευε, βλ. λ. [καράβι](#).

- μικρό κώλο δεν έδειρες, τρανό μη φοβερίζεις, βλ. λ. [κώλος](#).

- μικρό μου! χαϊδευτική προσφώνηση σε μικρή όμορφη κοπέλα ή σε μικρό όμορφο νεαρό και γενικά σε αγαπημένο μας πρόσωπο νεαρής ηλικίας. (Λαϊκό τραγούδι: *ό,τι κι αν έχεις στην καρδιά να μου το λες **μικρό μου** κι όχι να κάθεσαι να κλαις, παραπονιάρικό μου*).

- μικρό πράγμα είναι να... ή μικρό πράγμα το 'χεις να..., βλ. λ. [πρά\(γ\)μα](#).

- μικρό το κακό! καθησυχαστική έκφραση για περιορισμένη ζημιά ή βλάβη, τη στιγμή που θα μπορούσε να ήταν πολύ μεγαλύτερη. Συνήθως της φρ. προτάσσεται το *έλα* ή το *πάψε* ή το *σώπα*.

- μικροί μεγάλοι, άτομα κάθε ηλικίας: «όταν είναι καλός ο καιρός, μικροί μεγάλοι κατεβαίνουν στην παραλία και κάνουν βόλτα». (Λαϊκό τραγούδι: ***μικροί μεγάλοι** τρέξανε εμένα για να δούνε, ν' ακούσουνε γλυκιά πενιά και να φχαριστηθούνε*).

- μικροί μεγάλοι στο καφενείο, βλ. λ. [καφενείο](#).

- μικρό(ς) αλλά θαυματουργό(ς), βλ. λ. [θαυματουργός](#).

- μικρός (μικρή, μικρό) στο μάτι, μεγάλος (μεγάλη, μεγάλο) στο κρεβάτι, βλ. λ. [μάτι](#).
- μικρός που είναι ο κόσμος! βλ. λ. [κόσμος](#).
- μιλάμε με τα μικρά μας ονόματα, βλ. λ. [όνομα](#).
- ο μικρός του καφενείου, βλ. λ. [καφενείο](#).
- ο μικρός του μαγαζιού, βλ. λ. [μαγαζί](#).
- ο μικρός του καταστήματος, βλ. λ. [κατάστημα](#).
- οι μικρές ώρες, βλ. λ. [ώρα](#).
- όπου ακούς πολλά κεράσια, βάστα και μικρό καλάθι ή όπου ακούς πολλά κεράσια, κράτα και μικρό καλάθι, βλ. λ. [κεράσι](#).
- παραμύθια για τα μικρά παιδιά, βλ. λ. [παραμύθι](#).
- πέφτω στη μικρή κλωστή, βλ. λ. [κλωστή](#).
- σ' άγιο, μικρό και τρελό μην τάξεις, βλ. λ. [άγιος](#).
- τα ακριβά αρώματα, μπαίνουν σε μικρά μπουκάλια, βλ. λ. [μπουκάλι](#).
- τα μεγάλα ποτάμια, από μικρές πηγές πηγάζουν, βλ. λ. [πηγή](#).
- την έχει μικρή (ενν. την πούτσα, την ψωλή), το άτομο για το οποίο γίνεται λόγος, έχει μικρή πούτσα, μικρή ψωλή: «δεν έχει μεγάλη επιτυχία στις γυναίκες, γιατί την έχει μικρή || αν και την έχει μικρή οι γυναίκες είναι ξετρελαμένες μαζί του, γιατί ξέρει να κάνει πολλά κόλπα στο κρεβάτι». Αντίθ. την έχει μεγάλη.
- τι μικρός που είναι ο κόσμος! βλ. λ. [κόσμος](#).
- το κάνω με το μικρό μου (το) δαχτυλάκι ή το καταφέρνω με το μικρό μου (το) δαχτυλάκι ή το μπορώ με το μικρό μου (το) δαχτυλάκι, βλ. λ. [δαχτυλάκι](#).
- το μεγάλο ψάρι τρώει το μικρό, βλ. λ. [ψάρι](#).
- το μικρό κεφάλι τρώει το μεγάλο, βλ. λ. [κεφάλι](#).
- το σπίτι μας είναι μικρό, μα η κοιλιά μας είναι μεγάλη, βλ. λ. [σπίτι](#).
- τον βάζω κάτω με το μικρό μου (το) δαχτυλάκι ή τον κάνω καλά με το μικρό μου (το) δαχτυλάκι ή τον καταφέρνω με το μικρό μου (το) δαχτυλάκι ή τον παλεύω με το μικρό μου (το) δαχτυλάκι, βλ. λ. [δαχτυλάκι](#).
- φτάνει να κουνήσει το μικρό του το δαχτυλάκι, βλ. λ. [δαχτυλάκι](#).